

MECMÛ' A-İ EŞ' ÂR EDİRNE SELİMİYE KÜTÜPHANESİ 22 SEL 2196
(İNCELEME-METİN-DİZİN)

ÖZET

Selimiye Kütüphanesi'nde 22 Sel 2196 numarasıyla kayıtlı olan Mecmû' a-i Eş'âr adlı çalışmamızın ilk bölümünde mecmuanın tanıtımı yapılmıştır. İkinci bölümünde ise mecmuadaki şiirler, yayımlanmış divanlar ve çeşitli ilmî çalışmalarla karşılatırılarak transkripsiyonlu metin halinde verilmiştir. Mukayesesi yapılan şiirlerde görülen farklılıklar dipnotda belirtilmiştir.

Mecmuanın mürettibi olarak eserin muhtelif bölümlerinde Ahmed Bâdî ismi geçmektedir. 19. yy Divan şairlerinden olan ve kaynaklarda Bâdî-i Edirnevî olarak da geçen Ahmed Bâdî, Edirne'de doğmuş, devrin medreselerinde eğitim görmüş, uzun yıllar devlet hizmetinde maliyeci olarak çalışmıştır. Emekli oluncaya kadar başarılı bir memurluk hayatı geçiren Ahmed Bâdî, İstanbul'da vefat etmiştir. Memurluğundan arta kalan zamanlarında edebiyat ve ilmî çalışmalarda bulunan şairin Edirne tarihini anlattığı "Riyâz-ı Belde-i Edirne" , mensur ve manzum atasözlerini ihtiva eden "Armağan" adlı eseri, matematikle ilgili "Tevzihü'l-Ebvâb Alâ Teshîlü'l-Hisâb" adlı eseri, Farsça mastarları anlatan "Mesâdir-i Lisân-ı Farîsî" eseriyle "Divan"ı bulunmaktadır(Okmak:2008). Tertip ettiği bu mecmuaya dair herhangi bir kaynağa tesadüf etmedik.

Mecmua, tek bir bölümden oluşmuş olup farklı nazım şekilleri karışık bir biçimde verilmiştir. Mecmuanın bazı bölümlerinde aynı vezin ve kafiyedeki şiirler peşpeşe verilmiş olsa da mecmuanın geneli için belli bir düzenin ve sistemin gözetildiğini söylemek mümkün değildir.

Mecmuada en çok yer bulan nazım şekilleri sırasıyla gazel, müfret, matla‘, kaside, muamma, lugaz, rubai, kıt‘a ve mesnevidir.

Mecmua, yüzyıl bakımından çok geniş bir zaman aralığını kapsamaktadır. 6.yy şairi İmru’l-Kays’tan 19.yy şairi Ahmed Bâdî’ye kadar pek çok yüzyıla ait şairin şiirlerini ihtiva etmektedir. Mecmuada 152 şaire ait 625 şiir bulunmaktadır. Altı şiirin de kime ait olduğu tesbit edilememiştir. Mecmuada sayı bakımından 68 şiirle Serverî ve Nâbî 30 şiirle en çok yer alan şairlerdir. Sâbit, 25 şiirle, Nâ’îlî ise 22 şiirle onları takip etmektedirler. Ayrıca şairlerin Arapça ve Farsça yazdıkları şiirler de mecmuada yer almıştır. Fakat biz bu şiirleri transkrip yoluna gidilmeyip orijinal haliyle verilmiştir. Mecmuadaki şiirler yayımlanmış ya da üzerinde çalışma yapılmış divanlarla karşılaştırılmış farklılıklar ve eksikler dipnotta belirtilmiştir.

Mecmuada tercih edilen aruz kalıpları arasında remel ve hecez babları ile yazılmış şiirlerin sayı bakımından çokluğu dikkat çekmektedir. Bu bahirler içerisinde 170 şiirle “*Fâ‘ilâtünFâ‘ilâtünFâ‘ilâtünFâ‘ilün*” kalıbı en çok tercih edilenidir. “*Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün*” kalıbı 114 şiirde, “*Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün*” kalıbı ise 72 şiirde kullanılmıştır. Mecmuada hece ile yazılmış birkaç şiire de yer verilmiştir.

Mecmuada şiirlerin yanı sıra mensur bölümlere de yer verilmiştir. Tıp ile ilgili bilgileri içeren nesir bölümü konuyla ilgili olmaması hasebiyle çalışmada orijinal haliyle verilmiştir. Mecmuada ayrıca Âlî ve Nâbî’ye ait münşeâtler transkrip edilip yayımlanmış çalışmalarla karşılaştırılmıştır.

Çalışmanın sonuna mecmuada yer alan isim-eser-yer isimlerinin olduğu bir de indeks bölümü eklenmiştir. Ayrıca mecmuanın tıpkıbasımı da çalışmaya eklenmiştir. Mecmuaların edebiyat tarihi için önemi istinaden bu tür çalışmaların edebiyatımızın henüz aydınlatılmayan dönemlerine ışık tutacağı kanaatindeyiz. Ayrıca mecmualardaki bilgiler sayesinde güvenilirliği tartışılan veya emin olunmayan birtakım hususların da gerçekliği teyit edilecektir.